Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
RIMVYDAS NORKUS
esitatud 18. detsembril 2025[1]

Kohtuasi C-798/24 [Jautiva[i]]

A jt,
menetluses osales:
Latvijas Republikas Saeima

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Läti konstitutsioonikohus))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv (EL) 2017/1132 – Äriühinguõigus – Artikli 14 punkti d alapunkt ii – Mõiste „võtta osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“ tõlgendamine – Liikmesriigi õiguses sätestatud kohustus teha kättesaadavaks konkreetne teave aktsiaseltsi iga aktsionäri kohta – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 7 ja 8 – Määrus (EL) 2016/679 – Artikkel 5 – Isikuandmete töötlemisega seotud põhimõtted – Artikkel 6 – Töötlemise seaduslikkus – Proportsionaalsuse põhimõte

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille on esitanud Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Läti konstitutsioonikohus),[2] puudutab Läti õiguses ettenähtud kohustust teha üldsusele kättesaadavaks teatav konkreetne teave niisuguste aktsionäride[3] kohta, kellele kuulub osalus Läti õiguse alusel asutatud piiratud vastutusega äriühingutes[4]. Kõnealuse teabega saavad äriregistri veebisaidil tutvuda „tuvastamata kasutajad“.[5] Üldsuse liikmed ei ole seega kohustatud tõendama õigustatud huvi sellise teabe saamiseks.

2. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas kõnealuse teabe kättesaadavaks tegemise kohustus tuleneb liidu õigusest. Seega küsib ta Euroopa Kohtult, kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta[6] artikli 14 punkti d alapunktis ii kasutatud mõiste „[isikud, kes võtavad] osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“ hõlmab kõiki aktsiaseltsi aktsionäre ja kas

1 Algkeel: inglise.

i Kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

2 Mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 19. novembril 2024.

3 Kõnealused 17 aktsionäri on füüsilised isikud.

4 Nimetan neid äriühinguid mugavuse huvides ka aktsiaseltsideks.

5 Vt Läti õigusnormid käesoleva ettepaneku punktis 9.

6 ELT 2017, L 169, lk 46.

liikmesriik on kohustatud tegema üldsusele kättesaadavaks konkreetse teabe sellise äriühingu iga aktsionäri kohta vastavalt selle direktiivi artikli 16 lõikele 3. Juhul kui selline teave tuleb direktiivi 2017/1132 alusel avalikustada, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas selle direktiivi artikli 14 punkti d alapunkt ii on õiguspärane, arvestades Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 7 tagatud õigust era- ja perekonnaelu austamisele ja harta artikliga 8 tagatud õigust isikuandmete kaitsele.

3. Latvijas Republikas Satversmes tiesa (konstitutsioonikohus) soovib ühtlasi teada, kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)[7] artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see lubab teha sellise teabe üldsusele kättesaadavaks ilma kohustuseta tõendada õigustatud huvi selle teabe saamiseks, et saavutada teatavad eesmärgid, nimelt i) läbipaistva ärikliima tagamine ja kolmandate isikute huvide kaitse; ii) rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamine[8] ning iii) riiklike, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide kohaldamiseks vajaliku teabe andmine. Sellega seoses on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas neid eesmärke on mõistlikult võimalik sama tõhusalt saavutada Läti õiguses ette nähtud piiratud teabega tutvumise taotluse menetlusega.[9]

4. Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas kohtuotsuses Luxembourg Business Registers[10] (milles Euroopa Kohus otsustas, et liidu õigusest tulenev nõue, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et teave nende territooriumil asutatud äriühingute ja muude juriidiliste isikute tegelike kasusaajate kohta oleks igal juhul kättesaadav kõigile üldsuse hulka kuuluvatele isikutele, on õigusvastane) esitatud põhjendusi võib üle kanda aktsiaseltsi kõiki aktsionäre puudutava teabe avalikustamisele, olgugi et teabe hulk ja avalikustamise eesmärk on kummalgi juhul erinev.

II. Õiguslik raamistik

A. Euroopa Liidu õigus

5. Käesolevas asjas on eriti asjakohased harta artiklid 7 ja 8 ning artikli 52 lõige 1, direktiivi 2017/1132 põhjendused 3, 7 ja 8 ning artiklid 14 ja 16 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 5 ja 6.

7 ELT 2016, L 119, lk 1.

8 See on seotud massihävitusrelvade leviku rahastamisega.

9 Selle menetluse üksikasjade kohta vt käesoleva ettepaneku punkt 20. Vt ka ettepaneku punktid 63–65.

10 22. novembri 2022. aasta kohtuotsus Luxembourg Business Registers (C-37/20 ja C-601/20, edaspidi „kohtuotsus Luxembourg Business Registers“, EU:C:2022:912).

B. Läti õigus

6. Äriseadustiku (Komerclikums) [11] artikli 8 pealkiri on „Äriregistri kannete sisu“. Äriseadustiku artikli 8 lõike 3 punktides 3 ja 4 on sätestatud:

„3. Kapitaliühingu kohta kantakse äriregistrisse järgmised andmed:

[…]

3) eesnimi, perekonnanimi, isikukood (isikukoodi puudumise korral sünniaeg, isikut tõendava dokumendi number ja väljaandmise kuupäev, dokumendi väljastanud riik ja asutus) ning kapitaliühingu juhatuse liikmete ja nõukogu (kui kapitaliühingul on selline nõukogu) liikmete ametikoht;

4) juhatuse liikmete õigus esindada äriühingut üksinda või ühiselt;“

7. Äriseadustiku artiklis 12 „Avaldamine äriregistris“ on sätestatud:

„1. Äriregistri kanded kehtivad kolmandate isikute suhtes alates nende avaldamisest. […]

[…]“.

8. Äriseadustiku artiklis 235 „Aktsionäride registrisse kantav teave“ on sätestatud:

„1. Igas aktsionäride registrisse tehtavas kandes märgitakse äriühingu nimi, registrinumber, juriidiline aadress ja vajaduse korral teave selle kohta, kas äriühingu suhtes on algatatud likvideerimis- või maksejõuetusmenetlus, samuti dokumendi pealkiri „Aktsionäride registrisse tehtav kanne“ ning see peab sisaldama järgmist teavet:

1) kande viitenumber ja kuupäev;

2) registreerimise viitenumber järjestikuse nummerduse alusel alates esmakande tegemisest aktsionäride registrisse;

3) aktsiatega seotud viitenumbrid;

4) aktsionäride andmed:

   a) füüsilise isiku puhul eesnimi, perekonnanimi, isikukood (isikukoodi puudumise korral sünniaeg, isikut tõendava dokumendi number ja väljaandmise kuupäev, dokumendi väljastanud riik ja asutus) ning isiku kontaktaadress,

   b) juriidiliste isikute ja seltsingute puhul nimi, registreerimisnumber ja juriidiline aadress;

5) aktsionäri e-posti aadress, kui ta on palunud, et äriühing kasutaks seda temaga suhtlemiseks;

6) iga aktsionäri aktsiate liik, arv ja nimiväärtus ning nendega seotud häälte arv;

[11] 13. aprillist 2000. aastast (*Latvijas Vēstnesis*, 2000, nr 158/160).

7) kas aktsiate eest on tasutud;

8) aktsionäride ühine esindaja, kes on nimetatud käesoleva seadustiku artiklis 157 sätestatud korras ja kelle kohta esitatakse käesoleva artikli lõike 1 punktides 4 ja 5 märgitud teave;

9) teave äriühingu oma aktsiate kohta koos põhjendusega nende omandamiseks.

[…]“.

9. Läti Vabariigi äriregistriseaduse (likums „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru“)[12] (edaspidi „äriregistriseadus“) artikli 4.[10] viiendas lõigus, artikli 4.[11] esimese lõigu punktis 2, artikli 4.[15] esimese lõigu punkti 2 alapunktis b, artikli 4.[15] esimese lõigu punkti 3 alapunktis a ning artikli 4.[15] teises, kolmandas ja neljandas lõigus on sätestatud:

„Artikkel 4.[10] Õigus tutvuda äriregistri andmetega

Äriregister väljastab registreerimistoimiku avalikus osas (artikli 4.[15] esimene lõik) sisalduvad andmed ja dokumendid tasuta veebist allalaadimise (sealhulgas hulgiallalaadimise) teel.

[…]

Artikkel 4.[11] Äriregistri veebisaidil avaldatav teave

Äriregister tagab, et tuvastamata kasutaja pääseb tema veebisaidil ligi järgmistele kõige värskematele (ajakohastele) andmetele, mis on juriidiliste isikute ja õiguslike asjaolude kohta kantud äriregistri peetavatesse registritesse:

[…]

2) muu registrisse kantud teave.

[…]

Artikkel 4.[15] Registreerimistoimiku avalikud ja kinnised osad

Registreerimistoimiku avalik osa hõlmab järgmisi andmeid:

[…]

2) muu registrisse kantud teave:

[…]

b) teave, mis pärineb kapitaliühingu aktsionäride (liikmete) registri kandest selle äriühingu aktsionäride (liikmete) kohta […],

[…]

[12] 20. novembrist 1990. aastast (*Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1990, nr 49).

3) järgmised registreerimistoimikusse kuuluvad dokumendid:

a) äriregistris – aktsionäride (liikmete) registri kanne, […]

[…]

Registreerimistoimikusse kuuluvad dokumendid ja teave, millele ei ole viidatud käesoleva artikli esimeses lõigus, kantakse registreerimistoimiku kinnisesse ossa.

Kui registrikandele või registreeritud teabele on antud piiratud teabe staatus või kui selle kättesaadavus üldsusele on õigusaktidega piiratud, kantakse see registreerimistoimiku kinnisesse ossa.

Registreerimistoimiku kinnises osas (käesoleva artikli teine ja kolmas lõik) sisalduvale teabele ja dokumentidele on juurdepääs piiratud ja nendega võivad tutvuda õiguskaitseasutused õigusaktides sätestatud ülesannete täitmiseks, samuti võivad sellega ilma piiranguteta tutvuda Finanšu izlūkošanas dienests [(Läti rahapesu andmebüroo)] ning rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise valdkonnas tegutsevad järelevalve- ja kontrolliasutused, teised asutused peavad aga esitama põhjendatud taotluse. Üksikisikud peavad registreerimistoimiku kinnises osas sisalduva teabe ja dokumentidega tutvumist taotlema kooskõlas teabevabaduse seaduses [(Informācijas atklātības likums)] ette nähtud teabega tutvumise taotlemise korraga.“

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10. Kaebajad Latvijas Republikas Satversmes tiesa (konstitutsioonikohus) menetluses on ühe aktsiaseltsi 17 vähemusaktsionäri. Nad leiavad, et äriregistriseaduse artikli 4.[15] esimese lõigu punkti 2 alapunkt b (edaspidi „vaidlustatud säte“) on vastuolus Läti Vabariigi põhiseaduse (Latvijas Republikas Satversme; edaspidi „Läti põhiseadus“) artikliga 96, milles on sätestatud, et „igaühel on õigus eraelu, kodu ja kirjavahetuse puutumatusele“.

11. Kaebajad väidavad, et Läti seadusandja ei ole hinnanud ega põhjendanud vajadust avaldada aktsionäre puudutavat teavet üldsusele ja käsitleda seda üldiselt kättesaadava teabena. Kui teave on üldsusele kättesaadavaks tehtud, ei ole selle edasine kasutamine piiratud. Seega on suur oht, et kõnealust teavet kasutatakse ebaausal eesmärgil, nagu pettus, väljapressimine või šantažeerimine. Kaebajate sõnul tuleb vaidlusaluse sätte põhiseaduslikkuse hindamisel lähtuda kohtuotsusest Luxembourg Business Registers, mis puudutas äriühingute tegelikke kasusaajaid käsitleva teabe üldsusele kättesaadavaks tegemist. Kuna selles kohtuasjas leidis Euroopa Kohus, et samalaadseid andmeid tegelike kasusaajate kohta ei tohiks avalikustada, on aktsionäride isikuandmete üldsusele kättesaadavaks tegemine veelgi põhjendamatum ja ebaproportsionaalsem. Kaebajad kui vähemusaktsionärid ei ole aktsiaseltsi tegelikud kasusaajad ega selle täitevorgani või juhtorgani eest vastutavad isikud. Neil ei ole õigust ega võimalust seda äriühingut kontrollida.

12. Saeima (Läti parlament) väidab, et vaidlustatud säte on Läti põhiseaduse artikliga 96 kooskõlas. Ta leiab, et põhiõiguste piiramine on õiguspärane, kuna selle eesmärk on tagada läbipaistev ärikliima ja kaitsta kolmandate isikute huve, võidelda rahapesu ning terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise vastu ning võimaldada igaühel täita Läti Vabariigi rahvusvaheliste ja riiklike sanktsioonide seadusest (Straptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums) tulenevaid kohustusi. Nende eesmärkide saavutamiseks on kõnealune

teave vaja viivitamata kättesaadavaks teha kõigile, kehtestamata sealjuures kohustust tõendada õigustatud huvi sellise teabe taotlemise vastu. Kohtuotsuses Luxembourg Business Registers esitatud põhjendusi, mis puudutasid ainult ühte õiguspärast eesmärki, nimelt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist, ei saa käesolevale kohtuasjale üle kanda, kuna kõnealustel Läti õigusnormidel on mitu erinevat õiguspärast eesmärki, mis õigustavad põhiõiguste piiramist.

13. Datu valsts inspekcija (Läti riiklik andmekaitseamet), kes astus eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlusse *amicus curiae*'na, leiab, et vastuolus isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud läbipaistvuse põhimõttega ei ole äriregistriseaduses nimetatud konkreetset eesmärki, mille saavutamiseks tuleb töödelda aktsiaseltsi aktsionäride isikuandmeid. Töödeldavate andmete mahtu ja seda, kas andmete töötlemise eesmärki ei oleks võimalik saavutada väiksema andmetöötlusega, tuleb hinnata võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttest lähtudes. Konkreetse eesmärgi puudumise tõttu ei ole võimalik hinnata, kas isikuandmete töötlemise ulatus on proportsionaalne. Seega ei ole järgitud eesmärgi piiramise ja võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtteid.

14. Rahapesu andmebüroo, kes astus samuti põhikohtuasjas menetlusse *amicus curiae*'na, leiab, et kolmandatel isikutel peab olema võimalus tutvuda kõnealuse teabega selleks, et teha kindlaks, kas äripartneri suhtes kohaldatakse rahvusvahelisi või riiklikke sanktsioone.

15. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas aktsiaseltsi aktsionärid on isikud, kes võtavad osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkti ii tähenduses, ja seega kas see direktiiv nõuab selliste äriühingute aktsionäride kohta teabe avaldamist. Juhul kui Euroopa Kohus peaks leidma, et sellised aktsionärid kuuluvad direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkti ii kohaldamisalasse ning et neid puudutav teave tuleb selle direktiivi artikli 16 lõike 3 kohaselt avaldada ja avalikkusele kättesaadavaks teha, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus muu hulgas teada, kas esimesena nimetatud säte on harta artikleid 7 ja 8 arvestades õiguspärane.

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on ühtlasi tekkinud küsimus, kas aktsiaseltside aktsionäride isikuandmete töötlemine on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetega, eelkõige „võimalikult väheste andmete kogumise" põhimõttega, mis kajastab proportsionaalsuse põhimõtet. Isikuandmete üldsusele kättesaadavaks tegemine ei ole selle põhimõttega vastuolus juhul, kui see on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti c alusel vajalik vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse täitmiseks. Harta artikli 52 lõike 1 kohaselt peavad eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõiguste piirangud siiski olema sätestatud seaduses, austama põhiõiguste olemust ning järgima proportsionaalsuse põhimõtet.

17. Eelkõige soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas muu hulgas kohtuotsuseid Luxembourg Business Registers ja Manni[13] arvestades tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b tõlgendada nii, et aktsiaseltsi aktsionäride isikuandmete töötlemise eesmärk võib olla kolmandate isikute huvide kaitse. Samuti soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtted võimaldavad liikmesriigil selle eesmärgi saavutamiseks võtta vastu õigusnorme, mille kohaselt võib iga isik tutvuda mõne aktsiaseltsi iga aktsionäri isikuandmetega, ilma et ta peaks tõendama õigustatud huvi selliseid andmeid saada. Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et aktsiaseltsi

[13] 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus (C-398/15, edaspidi „kohtuotsus Manni", EU:C:2017:197).

aktsionäride isikuandmeid võib töödelda rahapesu ning terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise eesmärgil. Läti seadusandja on sellega seoses seisukohal, et kõnealuste andmete üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärk on võimaldada igaühel sellele tõkestamisele võimalikult palju kaasa aidata.

18. Viimaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et aktsiaseltsi aktsionäride isikuandmete töötlemise eesmärk võib olla riigisiseste, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide kohaldamiseks vajaliku teabe andmine.

19. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et aktsiaseltsi aktsionäride isikuandmete üldsusele kättesaadavaks tegemine võib olla nende õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobiv, vajalik ja sobiv. Kui aga isikuandmed tehakse üldsusele kättesaadavaks internetis, ei ole võimalik tagada, et neid andmeid töödeldakse õiglaselt ja neid ei töödelda hiljem viisil, mis on vastuolus eespool nimetatud eesmärkidega, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktides a ja b. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seega kahtlusi esiteks selles, kas kõnealuse avalikustamise puhul on taotletavad üldise huvi eesmärgid nõuetekohaselt tasakaalus asjaomaste põhiõigustega, ja teiseks selles, kas on olemas piisavad kaitsemeetmed selliste isikuandmete kuritarvitamise ohu vastu.

20. Läti õiguse kohaselt tuleb piiratud teabega tutvumiseks esitada kirjalik taotlus ning taotluse esitaja peab taotlust põhjendama ja märkima teabe kasutamise eesmärgi. Piiratud teabe avaldamise korral kohustub sellise teabe saaja kasutama seda ainult sel eesmärgil, milleks seda taotleti.[14] Sellise teabe edastamine võib võtta mitu päeva. Kui teabetaotlus vastab õigusaktides sätestatud nõuetele ning teavet soovitakse ainult elektroonilisel kujul ja see ei nõua edasist töötlemist, esitatakse teave 10 päeva jooksul. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seega tekkinud küsimus, kas piiratud teabe taotlemise korda võib pidada muuks vahendiks, mis võimaldab saavutada eespool nimetatud eesmärgid mõistlikult ja sama tõhusalt.

21. Latvijas Republikas Satversmes tiesa (konstitutsioonikohus) otsustas seega menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d sisalduvat väljendit „[isikud, kes võtavad] osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“, tuleb tõlgendada nii, et see viitab aktsiaseltsi mis tahes aktsionärile nii, et liikmesriik on vastavalt direktiivi 2017/1132 artikli 16 lõikele 3 kohustatud avaldama aktsiaseltsi kõiki aktsionäre käsitleva teabe ja tegema selle registris üldsusele kättesaadavaks?

2. Kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on jaatav, siis kas direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkt ii, milles on sätestatud, et aktsiaseltsi kõiki aktsionäre käsitlevad andmed avaldatakse, on õiguspärane, arvestades harta artikliga 7 tagatud õigust era- ja perekonnaelu austamisele ja harta artikliga 8 tagatud õigust isikuandmete kaitsele?

3. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et aktsiaseltsi aktsionäride isikuandmete töötlemise eesmärk võib olla esiteks läbipaistva ettevõtluskeskkonna tagamine ja kolmandate isikute huvide kaitse, teiseks rahapesu ning terrorismi rahastamise ja [massihävitusrelvade] leviku tõkestamine ning kolmandaks pakkuda riiklike, rahvusvaheliste ja Euroopa Liidu sanktsioonide rakendamiseks vajalikku teavet?

[14] Vt teabevabaduse seaduse artikli 11 lõige 4.

4. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtted võimaldavad eelnimetatud eesmärkide saavutamiseks kehtestada riigisisese õigusnormi, mille kohaselt võib mis tahes isik hankida aktsiaseltsi mis tahes aktsionäri isikuandmeid ilma, et tal oleks andmete saamiseks kohustust tõendada õigustatud huvi?“

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

22. Kirjalikud seisukohad esitasid kaebajad A jt, Läti, Norra, Poola, Rootsi ja Soome valitsus, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjon.

23. Rootsi valitsuse,[15] parlamendi ja nõukogu seisukohad puudutavad üksnes eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimest ja teist küsimust.

V. Õiguslik analüüs

A. Esimene ja teine eelotsuse küsimus

24. Esimese küsimusega soovib Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Läti Vabariigi konstitutsioonikohus) teada, kas direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkti ii, mis puudutab isikuid, kes „[võtavad] osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“, tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab kõiki aktsiaseltsi aktsionäre,[16] mistõttu peavad liikmesriigid avaldama selliste äriühingute iga aktsionäri kohta teavet ja tegema selle registris avalikult kättesaadavaks vastavalt direktiivi 2017/1132 artikli 16 lõikele 3.

25. Direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et äriühingud avalikustavad selliste isikute määramise, ametist vabastamise ja andmed nende isikute kohta, kellel on seadusjärgse organina või sellise organi liikmena õigus esindada äriühingut tehingutes kolmandate isikutega või kohtus või võtta osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest. Kõik seisukohti esitanud pooled ja huvitatud isikud leiavad, et direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkti ii ei saa tõlgendada nii, et see hõlmab mis tahes aktsiaseltsi iga aktsionäri.

26. Tuleb rõhutada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olev põhikohtuasi puudutab 17 vähemusaktsionäri kaebust. Seega piirdun oma analüüsis sellise olukorraga. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada nii sätte sõnastust kui ka selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on, ning selle konteksti.[17]

[15] Ametlikult esitas Rootsi valitsus oma seisukohad eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimese küsimuse kohta. Ta leidis siiski ühtlasi seda, et direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkt ii on harta artikleid 7 ja 8 arvestades õiguspärane, ning käsitles seega oma seisukohtades eelotsusetaotluse esitanud kohtu teist küsimust.

[16] Direktiivi 2017/1132 artiklist 13 ja II lisast, milles on Läti puhul nimetatud „akciju sabiedrība, sabiedrība ar ierobežotu atbildību, komanditsabiedrība“, nähtub selgelt, et selle direktiivi artikli 14 punkti d alapunkti ii ja artikli 16 lõiget 3 kohaldatakse muu hulgas Läti õiguse alusel asutatud aktsiaseltside suhtes. Puhtalt näitlikustamiseks tuleb inglise keelega seoses märkida, et selle direktiivi II lisas on Iirimaa puhul nimetatud „companies incorporated with limited liability“.

[17] Vt selle kohta 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus DOBELES AUTOBUSU PARKS jt (C-421/22, EU:C:2023:1028, punkt 40).

27. Direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d ei ole viidatud aktsionäridele ega aktsionäride üldkoosolekule.[18] Lisaks ei ole direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunktis ii kasutatud fraasi „võtta osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest" selles direktiivis määratletud[19] ning Euroopa Kohus ei ole seda sätet tõlgendanud. Vaatamata sellis(t)e määratlus(t)e puudumisele nähtub muu hulgas direktiivi 2017/1132 artiklitest 60 ja 64 selgelt, et selle direktiivi kohaldamisel tehakse vahet äriühingu haldus- või juhtorgani ja aktsionäride üldkoosoleku vahel. See vahetegemine kehtib minu arvates *a fortiori* üksikisikutest aktsionäride suhtes.

28. Lisaks on direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d kasutatud mõisted „määramine" ja „ametist vabastamine" juba iseenesest vastuolus aktsiaseltsi aktsionäride seisundiga. Ehkki *teatavaid* aktsionäre võib määrata organitesse ja nad võivad täita direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d nimetatud ülesandeid, põhineb kohustus avaldada selles kontekstis muu hulgas aktsionäri nimi ja isikuandmed lahutamatult tema asjaomasesse organisse määramisel või ametist vabastamisel ja tema pädevusel täita teatavaid ülesandeid, mitte tema staatusel aktsionärina.[20] Sellele vastukaaluks põhinevad aktsionäri staatusest tulenevad hüved ning sellega seotud õigused ja kohustused, sealhulgas õigus osaleda ja hääletada äriühingu üldkoosolekul, üksnes äriühingu aktsiate omamisel, mitte äriühingu „organisse" „määramisel". Mõisted „määramine" ja „ametist vabastamine", mis viitavad konkreetsele volitusele või vastutavale ülesandele[21] äriühingus, ei ole seega ühitatavad aktsionäri staatuse endaga ega selle staatusega seotud õiguste ja kohustustega direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d kontekstis.

29. Seega tuleneb direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkti ii sõnastusest ja kontekstist, et see säte ei ole kohaldatav aktsionäride kui selliste suhtes.

30. Mis puudutab direktiivi 2017/1132 eesmärke, siis selle artikli 1 teises taandes on täpsustatud, et direktiiv näeb ette meetmed, mille eesmärk on „tagatiste kooskõlastamine, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks äriühingutelt [ELTL] artikli 54 teise lõigu tähenduses nõuavad seoses avalikustamise, aktsiaseltside ja teiste piiratud vastutusega äriühingute kohustuste kehtivuse ja äriühingute õigustühisusega, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks".[22] Direktiivi 2017/1132 artiklis 14 on loetletud dokumendid ja andmed, mille asjaomased äriühingud peavad minimaalselt[23] avaldama. Neid dokumente ja andmeid tuleb vastavalt nimetatud direktiivi artikli 16 lõigetele 3–5 hoida toimikus või need tuleb kanda

18 Puhtalt näitlikustamiseks vt direktiivi 2017/1132 artikkel 72, milles on nimetatud mõisteid „aktsionärid", „üldkoosolek" ja „haldus- või juhtorgan". On selge, et direktiivi 2017/1132 tähenduses on tegemist kolme erineva õigusmõistega.

19 Vt ka direktiivi 2017/1132 artikli 3 punkt e, milles on sätestatud, et „äriühingu põhikiri või asutamisleping sisaldab alati vähemalt järgmisi andmeid: […] sätted, mis reguleerivad nende organite liikmete arvu ja ametisse määramise korda, kes vastutavad äriühingu esindamise eest suhetes kolmandate isikutega, tema haldamise, juhtimise, järelevalve või kontrolli eest, ning mis reguleerivad volituste jaotumist nende organite vahel, kuivõrd nimetatud asjaolud ei ole seadusega kindlaks määratud".

20 Vt seevastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 2024. aasta direktiivi (EL) 2025/25, millega muudetakse direktiive 2009/102/EÜ ja (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja menetluste kasutamise laiendamise ja ajakohastamisega äriühinguõiguses (ELT L, 2025/25), artikkel 1, millega asendati direktiivi 2009/102 artikkel 3 ja milles on sätestatud, et „[k]ui äriühingust saab ühe osanikuga äriühing seetõttu, et kõik selle osad on üle läinud ühele osanikule, lisatakse see fakt ja andmed ainuosaniku kohta toimikusse või kantakse [direktiivi 2017/1132] artikli 16 lõigetes 1 ja 2 osutatud registrisse ning tehakse kõnealuse direktiivi artikli 16 lõikes 1 osutatud registrite sidestamise süsteemi kaudu avalikult kättesaadavaks". Eeltoodust järeldub, et juhul, kui liidu seadusandja nõuab äriühingu üksikisikutest aktsionäride registris avaldamist muu hulgas direktiivi 2017/1132 artikli 16 kohaselt, on see nõue sõnaselgelt välja toodud.

21 Vt direktiivi 2017/1132 artiklid 106 ja 152, mis käsitlevad teatavatel juhtudel äriühingu haldus- või juhtorganite liikmete tsiviilvastutust.

22 Euroopa Kohtu sõnul nähtub direktiivi 2017/1132 põhjendustest 7 ja 8 selgelt, et direktiivis ette nähtud avalikustamise eesmärk on kaitsta eelkõige kolmandate isikute huve seoses aktsiaseltside ja piiratud vastutusega äriühingutega, kuna ainus tagatis, mida viimased kolmandatele isikutele pakuvad, on nende vara. Selleks peab avalikustamine võimaldama kolmandatel isikutel tutvuda asjaomase äriühingu põhidokumentide sisuga ja muu äriühingut puudutava teabega, eelkõige andmetega isikute kohta, kellel on õigus seda äriühingut esindada (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata, C-200/23, edaspidi „kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata", EU:C:2024:827, punkt 77).

23 See nähtub selgelt sõna „vähemalt" kasutamisest direktiivi 2017/1132 artiklis 14. Vt ka viide „põhidokumentidele" selle direktiivi põhjenduses 8.

registrisse, nendest peab olema võimalik saada taotluse korral täielik või osaline ärakiri ning need tuleb avaldada täielikult või osaliselt või viitena ametlikus väljaandes või samaväärselt tõhusate vahenditega. [24]

31. Kuna direktiivi 2017/1132 ja eelkõige selle artikli 14 punkti d eesmärk on kaitsta äriühingu aktsionäride ja kolmandate isikute huve, nõudes teabe esitamist teatavate kindlaksmääratud isikute kohta, kes võivad oma ülesandeid täita või pädevust teostada neid huve kahjustavalt, [25] ei näe ma, kuidas aitaks seda eesmärki saavutada suurem läbipaistvus seoses iga aktsionäri isikuandmetega, eelkõige vähemusaktsionäride puhul, kellel ei ole äriühingus konkreetseid ülesandeid ega pädevust. [26]

32. Sellega seoses rõhutas Euroopa Kohus kohtuotsuses Manni, [27] et muu hulgas direktiivi 68/151 artikli 2 lõike 1 punkti d – mis vastab direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktile d – alusel esitatavad andmed on olemuselt piiratud. [28] Direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d selline tõlgendus, mis hõlmab teavet absoluutselt iga aktsionäri kohta, ei vasta ilmselgelt sellisele olemusele. [29] Direktiivi 2017/1132 põhjendustest 3, 7 ja 8 nähtub, et selle direktiiviga tagatakse üksnes äriühinguõiguse „teatavate aspektide“ minimaalne ühtlustamine või kooskõlastamine [30] eesmärgiga kaitsta aktsionäre, võlausaldajaid ja muid kolmandaid isikuid. Seega võivad liikmesriigid liidu õiguse, [31] eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse [32] ja proportsionaalsuse põhimõtte piires äriühinguõiguse valdkonnas vastu võtta või säilitada rangemaid või täiendavaid sätteid.

24 Vt kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata, punkt 53.

25 Vt direktiivi 2017/1132 põhjendused 3, 7 ja 8. Direktiivi 2017/1132 põhjenduses 3 on viidatud võlausaldajate kaitsele, samas kui põhjendustes 7 ja 8 ning artikli 14 punkti d alapunktis i on viidatud kolmandatele isikutele. Leian, et kuigi need mõisted ei ole sünonüümid, on kolmandad isikud, kes vajavad kõige tõenäolisemalt direktiivi 2017/1132 alusel kaitset, äriühingu võlausaldajad. Kuid juba see, kuidas on sõnastatud ELTL artikli 50 lõike 2 punkt g, mis on üks selle direktiivi õiguslikest alustest, viitab vajadusele kaitsta kolmandate isikute huve üldiselt, tegemata neil vahet või välistamata sellest mõistest ühtegi kategooriat, mistõttu ei saa selles artiklis nimetatud kolmandad isikud piirduda üksnes asjaomase äriühingu võlausaldajatega. Vt analoogia alusel kohtuotsus Manni, punkt 51.

26 Direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d kasutatud väljendeid „on õigus esindada äriühingut tehingutes kolmandate isikutega ja kohtus“ ning „võtta osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“ võib käsitada kui *noscitur a sociis* ehk teineteisega võrreldaval tasemel olevaid väljendeid. Seega soovis liidu seadusandja kohelda neid sarnaselt. Pelk aktsiaseltsi vähemusaktsionäri staatus ei võimalda aktsionäril esindada äriühingut tehingutes kolmandate isikutega ega kohtus.

27 Kohtuotsus Manni puudutas seda, kuidas tõlgendada nõukogu 9. märtsi 1968. aasta esimest direktiivi 68/151/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT 1968, L 65, lk 8; ELT eriväljaanne 17/01, lk 3), muudetud redaktsioonis, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355). Direktiiv 68/151 tunnistati kehtetuks ning asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiviga nr 2009/101/EÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks asutamislepingu artikli 48 teises lõigus osutatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (ELT 2009, L 258, lk 11), mida hiljem muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2012. aasta direktiiviga 2012/17/EL (ELT 2012, L 156, lk 1). Direktiiv 95/46 tunnistati kehtetuks ja asendati isikuandmete kaitse üldmäärusega.

28 Vt punkt 58. See kohtuasi ei puudutanud mitte ainult niisuguste isikute nimede ja ülesannete avalikustamist, kellel on õigus asjaomase äriühingu suhtes siduvaid tehinguid teha ja seda esindada või võtta osa selle äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest, vaid ka likvideerijate määramist ja nende volitusi käsitleva teabe avalikustamist. Vt seevastu kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punktid 63–88, milles Euroopa Kohus asus sisuliselt seisukohale, et liikmesriikide kohustus tagada, et teave tegeliku kasusaaja isiku ning äriühingutest või muudest juriidilistest isikutest kasu saamisega seotud huvi laadi ja ulatuse kohta oleks üldsusele kättesaadav, rikub proportsionaalsuse põhimõtet, kuna selline harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õiguste riive ei piirdu sellega, mis on rangelt vajalik selleks, et tõkestada finantssüsteemi kasutamist rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil, vaid on ebaproportsionaalne *stricto sensu*.

29 Samuti leian, et nii ulatuslik avalikustamine on mõnevõrra kokkusobimatu aktsiaseltsi mõistega. See võib ehk paremini välja paista direktiivi 2017/1132 II lisas kasutatud hispaania-, prantsus- ja portugalikeelsetes fraasides „sociedad anónima“, „société anonoyme“ ja „sociedade anónima de responsabilidade limitada“ väljendatavast tähendusest.

30 Vt juba direktiivi 2017/1132 pealkiri.

31 Vt analoogia alusel 18. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Citadeles nekustamie īpašumi (C-22/23, EU:C:2024:327, punkt 48).

32 Vastavalt direktiivi 2017/1132, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiviga (EL) 2019/1151, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja menetluste kasutamisega äriühinguõiguses (ELT 2019, L 186, lk 80), artiklile 161 kohaldatakse selle direktiivi raames isikuandmete töötlemisele isikuandmete kaitse üldmäärust.

33. Seetõttu leian, et direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d kasutatud mõistet „[isikud, kes võtavad] osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“ ei saa tõlgendada nii, et see hõlmab mis tahes piiratud vastutusega äriühingu iga aktsionäri. Direktiivi 2017/1132 artikli 16 lõikega 3 ei kohustata liikmesriiki avalikustama teavet mis tahes aktsiaseltsi iga aktsionäri kohta ega tegema seda registris üldsusele kättesaadavaks.

34. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu teine küsimus sõltub sellest, kas vastus esimesele küsimusele on jaatav, leian, et teise küsimuse, mis puudutab direktiivi 2017/1132 artikli 14 punkti d alapunkti ii õiguspärasust harta artiklite 7 ja 8 seisukohast, ese on ära langenud.

B. Kolmas ja neljas küsimus

35. Kolmanda ja neljanda küsimusega [33] soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see lubab aktsiaseltsi aktsionäride teatavaid isikuandmeid töödelda nii, et need tehakse kättesaadavaks igale isikule, ilma et ta peaks tõendama õigustatud huvi selliseid andmeid saada, järgmistel eesmärkidel: i) läbipaistva ärikliima tagamine ja kolmandate isikute huvide kaitse; ii) rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamine ning iii) riiklike, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide kohaldamiseks vajaliku teabe andmine. Sellega seoses on Latvijas Republikas Satversmes tiesal (Läti Vabariigi konstitutsioonikohus) tekkinud küsimus, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktides b ja c [34] sätestatud „eesmärgi piiramise“ ja „võimalikult väheste andmete kogumise“ põhimõtteid on järgitud. [35]

36. Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtub, et Läti õiguses sätestatud kohustus teha üldsusele kättesaadavaks teatav konkreetne teave Läti õiguse alusel asutatud aktsiaseltside aktsionäride kohta kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse esemelisse kohaldamisalasse. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et seda määrust kohaldatakse „isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad andmete kogumisse või kui need kavatsetakse andmete kogumisse kanda“, tegemata vahet asjaomase töötleja isiku põhjal. Sellest järeldub, et isikuandmete kaitse üldmäärust kohaldatakse nii eraõiguslike isikute kui ka ametiasutuste tegevuse käigus toimuva töötlemise suhtes, välja arvatud selle määruse artikli 2 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel. [36]

37. Ehkki see, kui liikmesriigid töötlevad isikuandmeid sellise tegevuse käigus, mis kuulub EL lepingu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitleva V jaotise 2. peatüki kohaldamisalasse, jääb isikuandmete kaitse üldmääruse esemelisest kohaldamisalast välja, leian, et see määrus on kohaldatav isikuandmete töötlemisele ELTL artikli 215 kohaldamisalasse kuuluva tegevuse

[33] Leian, et neile kahele küsimusele on kohane vastata koos.

[34] Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamiseks pean vajalikuks analüüsida isikuandmete kaitse üldmääruse muid sätteid, eelkõige selle artiklit 6.

[35] Tuleb meenutada, et ELTL artiklis 267 kehtestatud koostöökord põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel. Selle artikli alusel algatatud menetluses on riigisiseste õigusnormide tõlgendamine liikmesriikide kohtute, mitte Euroopa Kohtu ülesanne, ning Euroopa Kohus ei ole pädev otsustama, kas riigisisesed õigusnormid on liidu õigusnormidega kooskõlas. Samas on Euroopa Kohus pädev andma liikmesriigi kohtule kõik liidu õiguse tõlgendamiseks vajalikud juhtnöörid, mille alusel on liikmesriigi kohtul võimalik hinnata riigisiseste õigusnormide kooskõla liidu õigusega (11. septembri 2025. aasta kohtuotsus Cairo Network jt, C-764/23–C-766/23, EU:C:2025:691, punkt 43).

[36] 2. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Norra Stockholm Bygg (C-268/21, EU:C:2023:145, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohus on märkinud, et isikuandmete kaitse üldmääruse esemelise kohaldamisala määratlus, mis on esitatud selle määruse artikli 2 lõikes 1, on väga lai ning et artikli 2 lõikes 2 ette nähtud erandeid sellest kohaldamisalast tuleb tõlgendada kitsalt (30. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Hauptpersonalrat der Lehrerinnen und Lehrer, C-34/21, EU:C:2023:270, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

käigus.[37] Siiski on oluline rõhutada, et teatavaid isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid andmesubjekti õigusi võib piirata kooskõlas selle määruse artikliga 23. Näiteks on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktis a sätestatud, et teatavatel asjaoludel võib piiranguid kehtestada riigi julgeoleku tagamiseks.

38. Käesolevas asjas ei ole vaidlust selles, et Läti õiguses ette nähtud seadusest tulenev kohustus[38] teha üldsusele kättesaadavaks teave Läti õiguse alusel asutatud aktsiaseltside füüsilisest isikust aktsionäride kohta, sealhulgas nende eesnimi, perekonnanimi, isikukood, kontaktaadress või e-posti aadress, neile kuuluvate aktsiate arv ja nimiväärtus ning nende aktsiatega seotud häälte arv, kujutab endast isikuandmete töötlemist isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktide 1 ja 2 tähenduses.[39]

39. Kuna kõnealused riigisisesed õigusnormid hõlmavad isikuandmete töötlemist, mis kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisalasse, on Läti Vabariik muu hulgas kohustatud rakendama isikuandmete kaitse üldmäärust. Sellest järeldub, et üldsuse hulka kuuluvate isikute õigus nende andmetega tutvuda rikub andmesubjektide põhiõigust eraelu puutumatusele, mis on tagatud harta artikliga 7. Lisaks kujutab nende andmete üldsusele kättesaadavaks tegemine endast isikuandmete töötlemist, mis kuulub harta artikli 8 kohaldamisalasse. Peale selle kujutab nende isikuandmete kolmandatele isikutele kättesaadavaks tegemine endast harta artiklites 7 ja 8 sätestatud põhiõiguste riivet, olenemata sellest, kuidas edastatud teavet hiljem kasutatakse. Euroopa Kohus on siiski täpsustanud, et seni, kuni isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud isikuandmete seadusliku töötlemise tingimused on täidetud, vastab selline töötlemine põhimõtteliselt harta artiklite 7 ja 8 nõuetele.[40]

40. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 1 lõikest 2 koostoimes põhjendustega 4 ja 10 nähtub, et selle määruse eesmärk on muu hulgas tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kõrgetasemeline kaitse isikuandmete töötlemisel.[41]

41. Isikuandmete kaitse üldmäärusega tagatakse füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitset käsitlevate õigusnormide järjekindel ja ühtne kohaldamine nende isikuandmete töötlemisel kogu Euroopa Liidus. Kui isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 sätestatud eranditest ei tulene teisiti,[42] tuleb isikuandmete töötlemisel järgida isikuandmete töötlemise põhimõtteid ja asjaomase isiku õigusi, mis on sätestatud vastavalt selle määruse II ja III peatükis. Eelkõige peab igasugune isikuandmete töötlemine esiteks olema kooskõlas isikuandmete kaitse

37 Vt analoogia alusel 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Bank Refah Kargaran *vs.* nõukogu (C-134/19 P, EU:C:2020:793, punktid 29, 30 ja 37). EL lepingu V jaotise 2. peatüki ja ELTL artikli 215 vahelise seose kohta vt minu ettepanek kohtuasjas Čiekuri-Shishki (C-480/24, EU:C:2025:672, punktid 27, 28, 32 ja 33).

38 Vt äriseadustiku artikli 235 lõige 1 ja äriregistriseaduse artikli 4.[10] viies lõik, artikli 4.[11] esimese lõigu punkt 2 ning artikli 4.[15] esimese lõigu punkti 2 alapunkt b ja punkti 3 alapunkt a.

39 Vt analoogia alusel 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Valsts ieņēmumu dienests (isikuandmete töötlemine maksustamise eesmärgil) (C-175/20, EU:C:2022:124, punktid 30–38) ja 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 65). Vt ka 3. aprilli 2025. aasta kohtuotsus Ministerstvo zdravotnictví (juriidilise isiku esindaja andmed) (C-710/23, EU:C:2025:231, punktid 22–31 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 Vt analoogia alusel 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punktid 327–329 ja 332 ning seal viidatud kohtupraktika).

41 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 332).

42 Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 73.

üldmääruse artiklis 5 sätestatud põhimõtetega ja teiseks vastama isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 loetletud seaduslikkuse tingimustele.[43] Lisaks tuleb austada isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 12–22 sätestatud andmesubjekti õigusi.[44]

42. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 kohaselt tuleb isikuandmeid töödelda kooskõlas mitme konkreetse põhimõttega. Seega tuleb isikuandmeid muu hulgas töödelda seaduslikult, õiglaselt ja andmesubjektile läbipaistvalt;[45] koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel;[46] need peavad olema asjakohased, olulised ja piirduma sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt;[47]need peavad olema õiged ja vajaduse korral ajakohastatud;[48] neid tuleb säilitada kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse,[49] ning neid tuleb töödelda viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse.[50] Neid isikuandmete töötlemise põhimõtteid kohaldatakse kumulatiivselt.[51]

43. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud ammendav ja piiratud loetelu juhtumitest, millal isikuandmete töötlemist saab pidada õiguspäraseks.[52] Seega peab töötlemine selleks, et see oleks seaduslik, kuuluma mõne isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimeses lõigus ette nähtud olukorra alla.[53] Kuigi Latvijas Republikas Satversmes tiesa (konstitutsioonikohus) ei ole sõnaselgelt märkinud, et käesolevates kohtuasjades kõne all olev isikuandmete töötlemine põhineb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktil c, on see ainuke isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimeses lõigus nimetatud olukord, millele see kohus oma eelotsusetaotluses viitab.[54] Arvestades, et kõnealune töötlemine põhineb konkreetselt liikmesriigi õigusel ja on nõutav selle alusel,[55] mitte aga „vajalik

43 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net jt (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, punktid 207 ja 208 ning seal viidatud kohtupraktika) ning 3. aprilli 2025. aasta kohtuotsus Ministerstvo zdravotnictví (juriidilise isiku esindaja andmed) (C-710/23, EU:C:2025:231, punkt 33).

44 11. juuli 2024. aasta kohtuotsus Meta Platforms Ireland (esindushagi) (C-757/22, EU:C:2024:598, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt siiski isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 23.

45 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt a.

46 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt b. Selles sättes on kehtestatud eesmärgi piirangu põhimõte. Vt ka harta artikli 8 lõige 2, mis nõuab, et isikuandmeid töödeldaks asjakohaselt kindlaksmääratud eesmärkidel.

47 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt c. Selles sättes on kehtestatud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte, millega väljendatakse proportsionaalsuse põhimõtet. Vt selle kohta 9. jaanuari 2025. aasta kohtuotsus Mousse (C-394/23, EU:C:2025:2, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika). Võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte kohustab vastutavat töötlejat muu hulgas piirama kõnealuste isikuandmete kogumise kestust sellega, mis on kavandatava töötlemise eesmärgi seisukohast rangelt vajalik. Lisaks ei või vastutav töötleja koguda isikuandmeid üldiselt ja vahet tegemata ning peab hoiduma selliste andmete kogumisest, mis ei ole töötlemise eesmärgi seisukohast tingimata vajalikud (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Schrems (andmete edastamine laiale üldsusele), C-446/21, EU:C:2024:834, punktid 52 ja 59 ning seal viidatud kohtupraktika).

48 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt d.

49 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt e.

50 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt f.

51 20. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Digi (C-77/21, EU:C:2022:805, punkt 47). Lisaks peab vastutav töötleja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 2 kohaselt tõendama, et neid andmeid kogutakse kooskõlas artikli 5 lõikega 1. Seda nimetatakse vastutuse põhimõtteks (14. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Újpesti Polgármesteri Hivatal, C-46/23, EU:C:2024:239, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 99 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimene lõik kattub seega isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud töötlemise seaduslikkuse põhimõttega ja arendab seda edasi. Vt selle kohta 20. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Digi (C-77/21, EU:C:2022:805, punktid 49 ja 56–59 ning seal viidatud kohtupraktika).

54 Komisjoni hinnangul nähtub eelotsusetaotlusest selgelt, et käesolevas asjas toimub töötlemine isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti c alusel. Norra valitsus väidab, et riigisisesed õigusnormid, millel neljas eelotsuse küsimus põhineb, kujutavad endast „seadusjärgset kohustust“ töödelda kõnealust teavet isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti c alusel. Poola ja Soome valitsus viitavad siiski ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktile e.

55 Vt eelkõige äriregistriseaduse artikli 4.[10] viies lõik, artikli 4.[11] esimese lõigu punkt 2 ning artikli 4.[15] esimese lõigu punkti 2 alapunkt b ja punkti 3 alapunkt a.

avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks“,[56] leian, et see töötlemine põhineb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktil c, sest see on vajalik vastutava töötleja suhtes liikmesriigi – käesoleval juhul Läti – õiguses ette nähtud seadusjärgse kohustuse täitmiseks.[57] Liikmesriigi äriregistri pidamise eest vastutav asutus, kes avaldab selles registris direktiivi 2017/1132 kohaselt avalikustamisele kuuluvad isikuandmed, on nende andmete „vastutav töötleja“, eelkõige sellest aspektist, et ta teeb need üldsusele kättesaadavaks.[58]

44. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 3 on muu hulgas seoses olukordadega, kus isikuandmete töötlemine on artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti c kohaselt seaduslik,[59] täpsustatud, et töötlemise eesmärk peab olema kindlaks määratud „selles õiguslikus aluses“[60] ning et nimetatud õiguslik alus peab vastama avaliku huvi eesmärgile ja olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.[61]

45. Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ei selgu, kas käesoleval juhul on täidetud nõue, et töötlemise eesmärk või eesmärgid „määratakse kindlaks selles õiguslikus aluses“. Eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud seisukohtades märkis riiklik andmekaitseamet, et äriregistriseaduses ei ole kindlaks määratud eesmärki või eesmärke, mille saavutamiseks on vaja töödelda aktsiaseltsi aktsionäride isikuandmeid. Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas see isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 3 ette nähtud nõue on kõnealuse kolme eesmärgi puhul täidetud. Kõnealuse nõude täitmata jätmine viib isikuandmete töötlemise vastuollu isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikega 3.[62] Võttes arvesse normitehnika mitmekesisust kõigis 27 liikmesriigis, piisab minu hinnangul sellest, kui kõnealuse(d) eesmärgi(d) saab õigusakti teksti või selle seadusandliku konteksti põhjal „piisavalt kindlalt“ kindlaks määrata.[63]

46. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikest 3 tulenevad nõuded, mille kohaselt peab töötlemine vastama avaliku huvi eesmärgile ja olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, kujutavad endast harta artikli 52 lõikest 1 tulenevate nõuete väljendust ja nende tõlgendamisel tuleb viimati nimetatud sätet arvesse võtta. Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et harta artiklitega 7 ja 8 tagatud põhiõigused eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele ei ole absoluutsed õigused, vaid nende käsitlemisel tuleb arvestada nende ühiskondlikku funktsiooni ning neid tuleb kaaluda teiste põhiõigustega. Seega võib neid piirata, tingimusel et vastavalt harta artikli 52 lõikele 1 on need piirangud ette nähtud seadusega, arvestavad

56 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkt e. See säte sarnaneb mõnevõrra ELTL artiklis 352 sätestatud paindlikkuse klausliga, mis võimaldab teatud tingimustel võtta õiguspärase eesmärgi saavutamiseks vajalikke meetmeid, isegi kui nende võtmist ei ole konkreetselt ette nähtud.

57 Vt analoogia alusel 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 339 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 71). Vt seevastu kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata, punktid 107–110, milles Euroopa Kohus leidis, et isikuandmete töötlemine ei põhinenud liidu või liikmesriigi õiguses ette nähtud seadusjärgsel kohustusel, vaid näib olevat toimunud avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti e tähenduses.

58 Vt kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata, punkt 83. Vt analoogia alusel ka 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus État belge (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punktid 35–38).

59 Sellist töötlemist tuleb pidada seadusega ettenähtuks harta artikli 52 lõike 1 tähenduses (1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 72).

60 Oma ettepanekus kohtuasjas I. (andmebaasi müük) (C-693/22, EU:C:2024:162, punkt 68) leidis kohtujurist Pikamäe, et see tähendab konkreetselt niisuguste õigusnormide olemasolu, milles on sõnaselgelt mainitud töötlemise laadi ja eset.

61 Kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata, punkt 104. Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt b, milles on sätestatud eesmärgi piirangu põhimõte ning täpsustatud, et isikuandmeid kogutakse „täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel“. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduse 39 kohaselt „peaksid olema selged ja õiguspärased isikuandmete töötlemise konkreetsed eesmärgid, mis tuleks kindlaks määrata andmete kogumise ajal. […]“.

62 Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt b.

63 Vt analoogia alusel ka 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus État belge (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punkt 30).

põhiõiguste olemust ja on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb selleks, et harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õigusi riivavad meetmed oleksid proportsionaalsed, järgida nii sobivuse ja vajalikkuse nõuet[64] kui ka nõuet, et need meetmed oleksid taotletava eesmärgi suhtes *stricto sensu* proportsionaalsed.[65] Seega tuleb hinnata, kas kõnealuste riigisiseste õigusnormidega on kehtestatud õiglane tasakaal liikmesriigi ja kahjustatud isikute huvide vahel.[66] Järelikult tuleb kindlaks teha, kui raske on eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõiguste riive, ja kontrollida, kas sellega järgitava üldisest huvist lähtuva eesmärgi tähtsus on selle riive raskusega proportsionaalne.[67]

47. Riive raskuse hindamisel tuleb muu hulgas arvesse võtta kõnealuste isikuandmete laadi, eelkõige nende andmete võimalikku tundlikkust, samuti kõnealuste andmete töötlemise laadi ja konkreetseid meetodeid, eelkõige nende isikute hulka, kellel on võimalik andmetega tutvuda, ja nende andmetega tutvumise viisi.[68]

48. Vaidlust ei ole selles, et füüsilisest isikust aktsionäri kohta üldsusele kättesaadavaks tehtud teabe hulka kuuluvad tema eesnimi, perekonnanimi ja isikukood, kontaktaadress, e-posti aadress,[69] aktsionärile kuuluvate aktsiate liik, hulk ja nimiväärtus ning nendega seotud häälte arv.[70] See teave võimaldab isikuid profileerida ühelt poolt teatavate isikut tuvastada võimaldavate andmete alusel ja teiselt poolt vähemalt teataval määral asjaomase isiku varalise seisundi alusel Lätis ning selle alusel, millistesse majandussektoritesse ja konkreetsetesse ettevõtjatesse on ta Lätis investeerinud. Kõnealune teave on hõlpsasti kättesaadav potentsiaalselt piiramatule arvule isikutele eelkõige seetõttu, et sellega on võimalik tutvuda äriregistri veebisaidil. See võib olla vabalt kättesaadav põhjustel, mis ei ole seotud asjaomaste riigisiseste õigusnormidega taotletavate eesmärkidega,[71] ning seda võib säilitada, levitada ja edasi töödelda. Üldsuse lihtne võimalus tutvuda kõnealuse teabega tekitab ohu, et andmesubjektide isikuandmeid võidakse kuritarvitada, mistõttu neil on raske või isegi võimatu end sellise kuritarvitamise eest tõhusalt kaitsta. Niisugune tutvumise võimaldamine kujutab endast seega harta artiklites 7 ja 8 tunnustatud põhiõiguste rasket riivet.[72]

64 Seega tuleb kontrollida, kas harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õiguste riive, mis tuleneb üldsuse võimalusest tutvuda iga aktsionäri teabega, piirdub rangelt vajalikuga selles mõttes, et asjaomast eesmärki ei ole mõistlikult võimalik sama tõhusalt saavutada muude vahenditega, mis riivaksid andmesubjektide põhiõigusi vähem. Vt analoogia alusel kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punkt 66.

65 Vt analoogia alusel kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika.

66 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punktid 69 ja 70 ning seal viidatud kohtupraktika) ning kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punktid 59–66 ja seal viidatud kohtupraktika. Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 4.

67 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 98).

68 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punktid 98 ja 99 ning seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused) (C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 134) kõnealuse töötlemise ulatuse asjakohasuse kohta.

69 Kui ta on taotlenud, et ettevõtja kasutaks seda temaga suhtlemiseks.

70 Vt äriseadustiku artikli 235 lõige 1.

71 Nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus.

72 Vt analoogia alusel kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punktid 41–44 ja seal viidatud kohtupraktika.

1. Liidu tunnustatud üldist huvi pakkuva eesmärgi olemasolu

49. Kõnealuste riigisiseste õigusnormide kolm eesmärki, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab,[73] on põhimõtteliselt liidu avalikes huvides ja seega õiguspärased.[74] Nendega saab õigustada harta artiklites 7 ja 8 tunnustatud põhiõiguste riivet, isegi kui see on raske, tingimusel et järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet.[75]

50. Mis puudutab eesmärki tagada läbipaistev ärikliima *ja* kaitsta kolmandate isikute huve, siis leian, et läbipaistva ärikliima tagamine on iseenesest üsna ebamäärane ja vormitu püüdlus ning seega ei pruugi see olla iseenesest õiguspärane eesmärk. Igasuguse ebaselguse vältimiseks võtan seega aluseks – kuigi seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, et Läti õigusnormide asjakohane eesmärk on tagada läbipaistev ärikliima *selleks, et* kaitsta kolmandate isikute huve. Võttes arvesse ELTL artikli 50 lõike 2 punkti g,[76] mis sisuliselt viitab aktsionäride ja kolmandate isikute kaitsele,[77] leian, et kõnealune eesmärk kujutab endast liidu tunnustatud üldist huvi pakkuvat eesmärki.

51. Kohtuotsuses Luxembourg Business Registers[78] selgitas Euroopa Kohus, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine, mille tarbeks antakse üldsusele võimalus tutvuda tegelikke kasusaajaid käsitleva teabega, kujutab endast üldist huvi pakkuvat eesmärki, millega võib õigustada harta artiklitega 7 ja 8 tunnustatud põhiõiguste riiveid, isegi kui need on rasked.[79] Leian, et selle kohtuotsuse aluseks olevat loogikat saab kohaldada ka käesolevas asjas.

52. Sanktsioonide rakendamiseks vajaliku teabe edastamise kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et kutsealal tegutsemise vabaduse ja omandiõiguse teostamise suhtes võib kehtestada piiravaid meetmeid. Need meetmed peavad vastama üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele – näiteks ELL artiklis 21 sätestatud liidu välistegevuse eesmärgid – ega tohi taotletavat eesmärki silmas pidades kujutada endast ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis kahjustaks sel viisil tagatud õiguste olemust.[80] Seda mõtet laiendades leian, et selliste piiravate meetmete rakendamine, sealhulgas niisuguste meetmete võtmine, mis võimaldavad tutvuda sellise rakendamise tagamiseks vajaliku teabega, kujutab endast liidu tunnustatud üldist huvi pakkuvat eesmärki.

73 Oma ettepanekus kohtuasjas Digi Távközlési és Szolgáltató (C-77/21, EU:C:2022:248, punkt 40) märkis kohtujurist Pikamäe, et praktikas on täiesti mõeldav, et isikuandmeid võiks koguda või hiljem töödelda mitmel eesmärgil. See on isikuandmete kaitse üldmääruses selgelt ette nähtud ja tunnustatud, nagu nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b ja artikli 6 lõike 1 punkti a sõnastusest ning põhjendustest 32 ja 50.

74 Vt analoogia alusel 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 353).

75 Vt analoogia alusel kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika.

76 See on üks direktiivi 2017/1132 õiguslikest alustest.

77 Vt ka kohtuotsus Manni, punktid 49–51, mis seob omavahel i) õigust tutvuda äriühingute asutamist puudutava olulise teabega ja neid esindama volitatud isikute volitustega ning ii) kolmandate isikute huvide kaitse üldiselt.

78 Vt punktid 58 ja 59 ning seal viidatud kohtupraktika ning kohtujurist Pitruzzella ettepanek liidetud kohtuasjades Luxembourg Business Registers (C-37/20 ja C-601/20, EU:C:2022:43, punktid 143–145 ning seal viidatud kohtupraktika). Vt analoogia alusel 2. märtsi 2023. aasta kohtuotsus PrivatBank jt (C-78/21, EU:C:2023:137, punkt 61).

79 Vt ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT 2015, L 141, lk 73), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1640, mis käsitleb mehhanisme, mille liikmesriigid peavad kehtestama, et tõkestada finantssüsteemi kasutamist rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil (ELT L, 2024/1640). Rõhutan, et direktiivi 2015/849 artiklis 43 on sätestatud, et „[k]äesoleva direktiivi alusel toimuvat isikuandmete töötlemist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärgil, nagu on osutatud artiklis 1, tuleb käsitada avaliku huvi küsimusena [isikuandmete kaitse üldmääruse] mõistes“.

80 Vt selle kohta 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236, punktid 148–150).

2. Kõnealuse riive sobivus, vajalikkus ja proportsionaalsus stricto sensu

a) Eesmärk tagada läbipaistev ärikliima selleks, et kaitsta kolmandate isikute huve

53. Põhjustel, mille ma esitasin käesoleva ettepaneku punktis 31, ei leia ma, et kõnealustes Läti õigusnormides ette nähtud kohustus, mis puudutab kõiki aktsiaseltside aktsionäre sellest olenemata, kas neil on äriühingus mingi konkreetne ülesanne või pädevus, edendaks või soodustaks eesmärki tagada läbipaistev ärikliima selleks, et kaitsta kolmandate isikute huve. Sellele lisandub asjaolu, et kuigi direktiiv 2017/1132 ei pretendeeri ammendavusele, vaid piirdub äriühinguõiguse teatavate aspektide ühtlustamise ja kooskõlastamisega, ei nähtu Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, nagu ei piisaks sellest direktiivist [81] selleks, et tagada läbipaistev ärikeskkond eesmärgiga kaitsta kolmandate isikute huve, mistõttu oleks vajalik kõnealuste riigisiseste õigusnormide vastuvõtmine. [82] Seetõttu leian, et kõnealune riive on ühtaegu nii sobimatu kui ka tarbetu. Ühtlasi olen seda meelt, et need õigusnormid on *stricto sensu* ebaproportsionaalsed, kuna nendega ei suudeta luua õiglast tasakaalu Läti seadusandja taotletavate huvide ja aktsionäride huvide vahel.

b) Eesmärgid luua keskkond, mis toetaks rahapesu ning terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamist ning riiklike, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide rakendamiseks vajaliku teabe kättesaadavust

54. Läti õiguses ette nähtud kohustus teha üldsusele kättesaadavaks teatav konkreetne teave Läti õiguse alusel asutatud aktsiaseltside aktsionäride kohta ja sellega seoses kohustuse puudumine tõendada õigustatud huvi sellise teabe saamiseks on minu arvates sobiv selleks, et saavutada üldise huvi eesmärgid luua keskkond, mis toetab ja soodustab rahapesu ning terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamist ning riigisiseste, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide rakendamiseks vajaliku teabe kättesaadavust. Analoogia alusel kohtuotsusega Luxembourg Business Registers leian, et kõnealuse juurdepääsu avalik olemus ja sellest tulenev suurem läbipaistvus, mis võimaldab suuremat avalikku kontrolli aktsiaseltside omanike üle, aitavad kaasa nende üldise huvi eesmärkide saavutamisele. [83]

55. Seega tuleb kontrollida, kas neid kahte eesmärki on mõistlikult võimalik sama tõhusalt saavutada muude meetmetega, mis riivavad asjaomaste aktsiaseltside aktsionäride õigusi vähem, [84] ja kas kõnealune sekkumine on nende eesmärkide suhtes *stricto sensu* ebaproportsionaalne; selleks tuleb muu hulgas kaaluda nende eesmärkide olulisust ja riive raskust.

56. Mis puudutab eesmärki luua keskkond, mis toetab ja soodustab rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamist, siis leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et direktiivi 2015/849 artiklis 2 loetletud muudel isikutel peale kohustatud isikute [85] „võib samuti olla õigustatud huvi klienti omal algatusel kontrollida“. Lisaks on rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise seaduse (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu

81 Ja riigisisestest õigusaktidest, millega direktiiv üle võetakse.

82 Selle kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.

83 Vt kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punkt 67. Vt analoogia alusel ka 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 83) ning 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 367).

84 Õigus eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele.

85 Kohustatud isikutel on juurdepääs kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete raames. Vt eelkõige selle direktiivi II peatükk.

legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums) artikli 3.[1] kohaselt kohustus kahtlastest tehingutest teada anda muu hulgas ka teistel isikutel peale kohustatud isikute.

57. Mis puudutab sanktsioonide rakendamist, siis võtab nõukogu eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul vastu määrusi, mis sageli sisaldavad rahalisi piiravaid meetmeid, mis seisnevad: i) loetellu kantud isikute ja üksuste rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamises ning ii) keelus teha rahalisi vahendeid ja majandusressursse sellistele isikutele ja üksustele kättesaadavaks.[86] Lisaks võib võimalus tutvuda aktsiaseltsi kõiki aktsionäride puudutava teabega olla vajalik seetõttu, et Läti Vabariigi rahvusvaheliste ja riiklike sanktsioonide seaduse artikli 2 lõike 2 kohaselt[87] on iga isik kohustatud rahvusvahelisi ja riiklikke sanktsioone järgima ja rakendama.

58. Tasub märkida, et kohtuotsuses Luxembourg Business Registers[88] tuletas Euroopa Kohus meelde, et rahapesu ja terrorismi rahastamise vastane võitlus on *eelkõige* avalik-õiguslike asutuste ja selliste juriidiliste isikute ülesanne, nagu krediidi- või finantsasutused, kellele nende tegevusest tulenevalt on selles valdkonnas pandud konkreetsed kohustused. Igal juhul on direktiivi 2015/849 artikli 30 lõikega 5 tagatud, et peale pädevate asutuste, liidu rahapesu andmebüroode[89] ja kohustatud isikute võib muu hulgas äriühingute tegelikke kasusaajaid[90] puudutava teabega tutvuda ka mis tahes isik või organisatsioon, kes suudab tõendada õigustatud huvi.[91]

59. Mis puudutab piiravaid meetmeid, siis nagu ma märkisin oma ettepanekus kohtuasjas Čiekuri-Shishki,[92] rakendavad neid meetmeid sätestavat määrust peamiselt riigiorganid, kellel on eripädevus finantsjärelevalve valdkonnas. Neil organitel on vajalikud vahendid ja seega on neil õigus rakendada ette nähtud rahalisi karistusi, nagu varade külmutamine või teatavatele isikutele või asutustele krediidi andmise või maksete tegemise keeld. Nende ülesanne on määrata konkreetsed meetmed määruses nimetatud loeteludesse kantud isikute ja asutuste suhtes.

60. Siiski, nagu on märgitud parimates tavades,[93] „[on *k]õik* liidu jurisdiktsiooni alla kuuluvad *isikud* ja üksused […] kohustatud teavitama pädevaid asutusi kõigist nende käsutuses olevatest andmetest, mis hõlbustaksid piiravate finantsmeetmete kohaldamist.“[94] Peale selle on piiravaid meetmeid kehtestavates määrustes keelatud teha loetellu kantud isikutele või üksustele otseselt või kaudselt kättesaadavaks rahalisi vahendeid või majandusressursse.[95] Leian, et seda kohustust saab täita muul viisil kui kõikide aktsionäride isikuandmetega vabalt tutvumise võimaldamise teel, näiteks sellega, et aktsionäre puudutava teabega tutvumise õigust tuleb igal üksikjuhul

[86] Vt selle kohta Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaat, „Kitsendav meede (sanktsioonid) – Ajakohastamine: Euroopa Liidu parimad tavad piiravate meetmete tõhusaks rakendamiseks“, 11623/24, 3.7.2024, kättesaadav aadressil https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/et/pdf (edaspidi „parimad tavad“), punkt 30.

[87] Vt Läti valitsuse kirjalikud seisukohad, punkt 40. Vt ka Läti Vabariigi rahvusvaheliste ja riiklike sanktsioonide seaduse artikkel 5.

[88] Vt punkt 83.

[89] Neil on kõnealusele teabele igal juhul piiranguteta juurdepääs.

[90] Nagu on määratletud direktiivi 2015/849 artikli 3 punktis 6.

[91] Seda tuleb kombineerida muu avalikult kättesaadava teabega äriühingute kohta, näiteks sellisega, mis on ette nähtud direktiivis 2017/1132.

[92] C-480/24, EU:C:2025:672, punkt 34.

[93] Vt punkt 41.

[94] Kohtujuristi kursiiv.

[95] Vt näitena ka nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määruse (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 6), muudetud nõukogu 20. oktoobri 2022. aasta rakendusmäärusega (EL) 2022/1985 (ELT 2022, L 272I, lk 1), artikli 2 lõige 2. Vt analoogia alusel 17. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus SH (C-168/17, EU:C:2019:36, punktid 51 ja 53 ning seal viidatud kohtupraktika).

taotleda eraldi.[96] Eelkõige juhul, kui isikul on põhjust kahtlustada, et ta võib teha rahalised vahendid või majandusressursid otse või kaudselt kättesaadavaks loetellu kantud isikutele või üksustele, on tal ilmne õigustatud huvi taotleda äriregistrist sellekohast teavet. Samuti tuleb rõhutada, et õigustatud huvi puudumise korral oleks liiga koormav ja ebaproportsionaalne nõuda, et kõik isikud peaksid pidevalt kontrollima kõikide oma äripartnerite aktsionäride isikuandmeid.[97] See on seda ilmsem, et aktsiaseltsi aktsionärid võivad sageli vahetuda.

61. Sellest järeldub, et kuigi kõnealustes Läti õigusnormides ette nähtud üldsuse piiramatu juurdepääs aktsiaseltside aktsionäre puudutavale teabele võib mõningal määral kaasa aidata võitlusele rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise vastu ning riigisiseste, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide kohaldamisele, leian analoogia alusel kohtuotsusega Luxembourg Business Registers,[98] et see ei ole selleks otstarbeks tingimata vajalik. Lisaks ei kompenseeri sellise töötlemise võimalikud eelised harta artiklitega 7 ja 8 tagatud põhiõiguste rasket riivet.[99]

62. Samuti soovin rõhutada, et kuna direktiivi 2015/849 artikli 3 punkti 6 kohaselt on äriühingu tegelik kasusaaja füüsiline isik (füüsilised isikud), kes omab (omavad) või kontrollib (kontrollivad) muu hulgas 25% suurust osalust pluss üks aktsia, on Euroopa Kohtu arutluskäik kohtuotsuses Luxembourg Business Registers *a fortiori* kohaldatav käesolevas menetluses käsitletavate Läti õigusnormide suhtes, mis nõuavad teabe avalikustamist aktsiaseltsi iga aktsionäri kohta, olenemata sellest, kas tal on kontrolliv osalus või mitte.

63. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib ka seda, kas teabevabaduse seaduses ette nähtud piiratud teabe taotlemise menetlust võib pidada muuks vahendiks, mis võimaldab saavutada kõnealused eesmärgid sama tõhusalt. Näib,[100] et teabevabaduse seaduse artikli 11 lõike 4 ja artikli 14 lõike 1 punkti 1.[1] kohaselt on isikul võimalik tutvuda aktsionäre puudutava teabega,[101] tingimusel et ta esitab selleks kirjaliku taotluse, põhjendab seda ja märgib teabe kasutamise eesmärgi. Sellise avaldatud teabe saaja kohustub seda kasutama üksnes sel eesmärgil, milleks seda taotleti. Kui teabetaotlus vastab õigusaktides sätestatud nõuetele ning teavet soovitakse ainult elektroonilisel kujul ja see ei nõua edasist töötlemist, esitatakse teave 10 päeva jooksul. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustas siiski, et „äriregister kui vastutav töötleja ja teabe saatja *ei saa kontrollida, kas teavet taotleval isikul on tõepoolest huvi taotletud teavet saada*. Neil asjaoludel tuleb õigustatud huvi tõendamise nõuet pidada teabe saamise formaalseks takistuseks.“[102]

64. Piisab märkimisest, et teabevabaduse seaduse alusel isikuandmete töötlemine selleks, et tõkestada rahapesu ja terrorismi ning massihävitusrelvade leviku rahastamist,[103] ning sanktsioonide rakendamine peab olema kooskõlas liidu õigusega, eelkõige isikuandmete kaitse üldmäärusega ja proportsionaalsuse põhimõttega. Kuna direktiivi 2015/849 artikli 30 lõikes 5 on nõutud, et teave tegelike kasusaajate kohta oleks kättesaadav mitte ainult (muu hulgas)

96 Vt nt teabevabaduse seaduses ette nähtud piiratud teabe taotlemise menetlus ja selle piirid, mida on kirjeldatud käesoleva ettepaneku punktides 20 ja 63–65.

97 Kes on aktsiaseltsid.

98 Vt selle kohtuotsuse punkt 76.

99 Vt analoogia alusel kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punkt 85.

100 Seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

101 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab eelotsusetaotluses „piiratud teabele“.

102 Kohtujuristi kursiiv.

103 Direktiiviga 2015/849 viiakse läbi üksnes minimaalne ühtlustamine, kuna selle artikkel 5 lubab liikmesriikidel vastu võtta või kehtima jätta rangemad sätted, kui nende sätete eesmärk on tugevdada võitlust rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu ja kui seda tehakse liidu õiguse piires (2. märtsi 2023. aasta kohtuotsus PrivatBank jt, C-78/21, EU:C:2023:137, punkt 64).

pädevatele asutustele ja kohustatud isikutele, vaid ka kõigile isikutele või organisatsioonidele, kes suudavad tõendada õigustatud huvi, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu väide, et äriregistril ei pruugi olla võimalik kontrollida isiku sellise huvi olemasolu,[104] mõnevõrra segadusseajav, arvestades liikmesriikidele selle sättega pandud kohustust.[105]

65. Igal juhul ei tundu teabevabaduse seaduse artikli 11 lõikes 4 ja artikli 14 lõike 1 punktis 1.[1] ette nähtud aktsionäre puudutava teabega tutvumise kord,[106] millele on viidatud käesoleva ettepaneku punktides 20 ja 63, liiga koormav ega pikk ning selle eesmärk on leida *in concreto* tasakaal erinevate asjasse puutuvate huvide vahel. Seega näib,[107] et vaidlusalune riigisisene kord on vahend, mis võimaldaks saavutada kõnealused eesmärgid sama tõhusalt.

66. Leian seega,[108] et Läti õiguses ette nähtud kohustus teha üldsusele kättesaadavaks teatav konkreetne teave Läti õiguse alusel asutatud aktsiaseltside aktsionäride kohta ja sellele vastav kohustuse puudumine tõendada õiguspärast huvi sellise teabe saamiseks, kui selle kohustuse eesmärk on luua keskkond, mis toetab ja soodustab rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamist ning riigisiseste, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide täitmiseks vajaliku teabe kättesaadavust, on *stricto sensu* ebaproportsionaalne.

VI. Ettepanek

67. Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Läti Vabariigi konstitutsioonikohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta artikli 14 punkti d ja artikli 16 lõiget 3

   tuleb tõlgendada nii, et direktiivi 2017/1132 artikli 14 punktis d kasutatud mõistet „[isikud, kes võtavad] osa äriühingu juhtimisest, järelevalvest või kontrollimisest“ ei saa tõlgendada nii, et see hõlmab kõiki aktsiaseltsi aktsionäre. Liikmesriik ei ole kohustatud direktiivi 2017/1132 artikli 16 lõike 3 alusel avaldama teavet aktsiaseltsi iga aktsionäri kohta ega tegema seda registris üldsusele kättesaadavaks.

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), eelkõige selle artikleid 5 ja 6,

   tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette aktsiaseltsi aktsionäride teatavate isikuandmete töötlemise nii, et need tehakse kättesaadavaks igale isikule, ilma et ta peaks tõendama õigustatud huvi selliseid andmeid saada, kui nende õigusnormide eesmärk on tagada läbipaistev ärikliima selleks, et kaitsta kolmandate isikute huve, tõkestada rahapesu ning terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamist ning anda riigisiseste, rahvusvaheliste ja liidu sanktsioonide kohaldamiseks vajalikku teavet.

104 Ehkki seda aktsionäride puhul üldiselt.

105 Vt kohtuotsus Luxembourg Business Registers, punkt 72. Vt ka direktiivi 2015/849 artikli 30 lõige 3.

106 Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ei nähtu selgelt, milline seos nende sätete vahel on, kui üldse.

107 Seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

108 Olenevalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu tehtava kontrolli tulemustest.